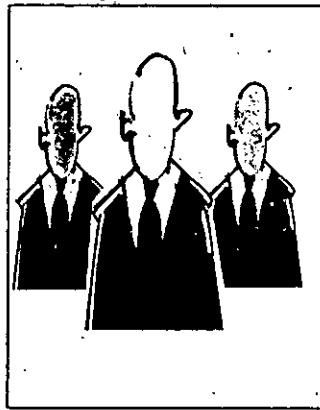

সার্ক পরবাস্তুমন্ত্রী সম্মেলন

সার্ক দেশগুৱোৱ পৰবাস্তুমন্ত্রীদেৱ বৈঠক ঢাকায় শেষ হয়েছে। বেশ কয়েকটি গুৰুত্বপূৰ্ণ সিদ্ধান্ত এ-বৈঠকে গৃহীত হলো। 'সাফটা' নিয়ে ভাৰত ও পাকিস্তানেৰ বিৱোধেৰ কোন নিষ্পত্তি এতে হয়নি। বিষয়টিকে বাণিজ্যমন্ত্রীদেৱ পৰবৰ্তী বৈঠকে পাঠানোৱ সিদ্ধান্ত হয়েছে।

সার্ক নিয়ে এ-অঞ্চলেৰ মানুষেৰ অনেক প্ৰত্যাশা ছিল এবং সে-প্ৰত্যাশা এখনও রায়েছে। সাৰ্কেৰ বয়স নিতান্ত কম নয়। কিন্তু কাজকৰ্মেৰ দিক থেকে যে-ৱকম যোগ্য হয়ে উঠাৰ কথা, সে-ৱকম যোগ্য এ সংহাটি আজও হতে পাৰোনি। মানুষেৰ মনে আশা সংঘাৰ কৱাৰ মতো তেমন কোন বাস্তব সুফল এই সংহাটি দিতে পাৰেনি। সাৰ্কভূক দেশগুৱোৱ মধ্যে

বিভিন্নক্ষেত্ৰে যোগাযোগ অধিকত নিবিড় কৱা, বাণিজ্য আৱাও বৃক্ষি কৱা,—এসব লক্ষ্য এখনও পূৰোপূৰি বাস্তবায়িত হোৱান।

সার্ক পৰবাস্তুমন্ত্রীদেৱ এই ঢাকা-বৈঠকে বেশ কয়েকটি গুৰুত্বপূৰ্ণ সিদ্ধান্ত গৃহীত হয়েছে। সাৰ্কেৰ পৰ্যবেক্ষক-সদস্য হিসাবে আগৰ্হী যুক্তিৰাষ্ট্ৰ, দার্কণ কোৱিয়া ও ইউরোপীয় ইউনিয়নেৰ আবেদন সৰ্বসমতভাবে অনুমোদন কৱা হয়েছে। চতুর্দশ শীৰ্ষসম্মেলনে এই তিনি পৰ্যবেক্ষক দেশকে যোগদানেৰ আমন্ত্ৰণ জানানো হয়েছে। গতবছৰ নথিবলে ঢাকায় জনুষ্ঠিত অযোগ্য শীৰ্ষসম্মেলনে চীন ও জাপানকে পৰ্যবেক্ষক এবং আফগানিস্তানকে অঞ্চল সদস্য কৱা হয়।

সাফটা বাস্তবায়নেৰ কাজে বাবৰাৰ বাধা আসছে, এটা দুঃখজনক। সাফটা-চুক্তি অন্যায়ী পাকিস্তান স্পৰ্শকৰত পণ্য বা নেগেটিভ লিস্টেৰ বাইৱে সব পণ্যেৰ বৃক্ষমুক্ত বাণিজ্যেৰ জন্য নীতিগতভাৱে সম্ভত হলো ভাৱতেৰ বেলায় তাদেৱ আমদানি নীতিতে উল্লিখিত পজিটিভ লিস্টেৰ বাইৱেৰ পণ্য আমদানি কৱাৰে না বলে সিদ্ধান্ত নেয়ায় সাফটা-চুক্তি বাস্তবায়নে অচলাবস্থা সৃষ্টি হয়। ঢাকায় অনুষ্ঠিত পৰবাস্তুমন্ত্রীদেৱ বৈঠকে বিষয়টিৰ মীমাংসা হয়নি। বাণিজ্যমন্ত্রীদেৱ বৈঠকে এই বিৱোধিনিষ্পত্তিৰ কথা বলা হয়েছে।

সার্ক সংহাটি বছৰেৰ পৰ বছৰ ধৰে যেভাবে চলছে, তাতে অনেকে একে বলেছেন 'ফ্যাশন শো', বলেছেন 'টক শো'। দু'দশকেও সাৰ্কেৰ উল্লেখ কৱাৰ মতো কোন অৰ্জন নেই। এৱপৰ সার্ক যেন একটু নড়েচড়ে বসল। যোৰণ কৱা হলো এই দশককে 'বাস্তবায়নেৰ দশক' হিসাবে। সাৰ্ক যেন তাৰ স্থবিৱতা কিছুটা কাটিয়ে উঠল। এৱ সূচনা হয় সাফটা কাৰ্য্যকৰ হওয়াৰ মাধ্যমে। সাফটা কাৰ্য্যকৰ হয় গত ১ জন্ময়াৰি থেকে। প্ৰকৃতপক্ষে গত ১ জুনই থেকে এৱ পূৰ্ণাঙ্গ বাস্তবায়ন শুরু।

অৰ্থত এই কাজে সৃষ্টি হয়েছে জটিলতা। যাই হোক, এতকাল তেমন কোন অৰ্জন দেখাতে না-পাৱলেও সাৰ্ক দ্রুত এ-সংহাটি কাটিয়ে উঠিবে,—এ প্ৰত্যাশা কৱা যায়। সাৰ্কে এখন অনেকে এসেছে। নতুন সদস্য হয়েছে আফগানিস্তান। পৰ্যবেক্ষক হয়েছে কয়েকটি দেশ ও ইইউ।

এসবে সাৰ্কেৰ পৰিধি তথা ক্ষেত্ৰ বাড়ল। সাৰ্কেৰ ব্যাপারে আগেৱ চাইতে এখন বেশি এলাকাৰ মানুষেৰ সত্ত্বিকাৰ কোতুল ও আগ্রহ সৃষ্টি হল। এতে সদস্য এবং পৰিধি বাড়লেও তাতে সাৰ্ক নামেৰ সাৰ্থকতা অস্তুগ থাকুক আৱ নাই থাকুক, এখন এই সংহাটিকে চান্দা রাখাৰ জন্য আসল কাজ কৱতে হবে, কৰ্মসূচী নিয়ে তা বাস্তবায়ন কৱতে হবে।

১৪০ কোটিৰ মতো মানুষেৰ বিশেষ দৃষ্টি যে-সংহাটিৰ দিকে-তাকে একমাত্ৰ সত্ত্বিকাৰ অৰ্থে কাৰ্য্যকৰ কৱাৰ মাধ্যমে এই মানুষগুৱোৱ জন্য সুফল সৃষ্টি কৱতে পাৱলেই এৱ সাৰ্থকতা। নইলে সদস্যদেশগুৱোৱ নেতৃদেৱ, 'বাস্তৰ ভোজসভা'